MÉLI-MÉLODRAME
DU PRINCE MALÉTHÉTHAÏ MALAÏTHA

d'après l'œuvre de Khun Suwan.

Introduction

Dans la préface de la première édition des œuvres de คุณสุวรรณ - Khun Suwan, publiée en 1920 par la Bibliothèque nationale, le prince Damrong Rachanuphap, alors directeur de la Bibliothèque *Wachirayan,* tente de justifier auprès des futurs lecteurs la publication de ces poèmes si peu conformes aux canons littéraires classiques. Pour ce, il commence par répondre à cette interrogation : « *Pourquoi la Bibliothèque nationale n'a-t-elle pas publié avant les œuvres de Khun Suwan* ? » Il explique que jusqu'alors il n'existait aucun manuscrit de ses productions. Les compositions de cette poétesse de la fin du XIXème siècle ne furent pas mises à l'écrit par leur auteur. « *C'est par transmission orale que cette œuvre est parvenue jusqu'à nous* », poursuit-il.

Leur étrangeté, leur grande musicalité firent que, selon des moyens mnémotechniques, ces poèmes insolites furent retenus par un certain nombre de courtisans et c'est grâce à leur mémoire que la bibliothèque fut en mesure de reconstituer un manuscrit du บทละครเรื่องอุณรุทรอ้ยเรื่อง - *Bot Lakhon Rueng Unarut Roï Rueng*, *Les cent histoires d'Unarut*, et du บทละครเรื่องพระมะเหลเถไถ – *Bot Lakhon Rueng Phra Maléthéthaï, Méli-mélodrame du prince Phra Maléthéthaï*.

Le prince Damrong Rachanuphap estime nécessaire de donner quelques explications préalables avant d'aborder le *Bot Lakhon Rueng Phra Maléthéthaï*, œuvre anormale pour le moins, et prévient : « *Ce Bot Lakhon est une œuvre bizarre. Khun Suwan l'a composé de manière à ce que mots sensés et absurdes* (เป็นภาษาบางไม่เป็นภาษาบาง) *se mélangent du début jusqu'à la fin mais l'histoire se déroule de manière compréhensible. Le comique réside là*. »

Par l'impression de cette œuvre extravagante, la Bibliothèque nationale fit preuve d'un grand courage. Après un bref engouement pour cette pièce extravagante, le texte parodique (นิราศมะเหลเถไถ - *Nirat Maléthéthaï*) du roi Rama VI, en se moquant des acrobaties sonores du *Bot Lakhon Rueng Phra Maléthéthaï*, plongea l'œuvre de la poétesse dans un mépris généralisé. Cet ouvrage est qualifié de "poésie folle" et si l'on en croit toutes les brèves biographies qui lui sont consacrées, Khun Suwan aurait composé le *Bot Lakhon Rueng Phra Maléthéthaï* alors qu'elle était déjà sous l'emprise d'un délire naissant.

C'est cette réputation de folie qui tout d'abord attira notre attention et détermina le choix de cette œuvre dérangeante. Météore dans les impassibles cieux, Khun Suwan fait figure d'exception dans le paysage littéraire siamois. Elle vécut de 1820 à 1880, pendant les règnes de Rama III, Rama IV et Rama V. Elle composa quatre œuvres : เพลงยาวจดหมายเหตุเรื่องกรมหมื่นอัปสรสุดาเทพทรงพระประชวร – *Phléng Yao Jot Maï Hét Rueng Krom Mun Apson Suda Thép Song Phra Chuan* : *Long chant relatant la maladie de la princesse Apson Suda Thép*, กลอนเพลงยาวเรื่องหม่อมเป็ดสวรรค์ – *Klon Phléng Yao Rueng Mom Pét Sawan* : *Long chant en Klon relatant la vie de dame Canard,* บทละครเรื่องอุณรุทรอ้ยเรื่อง - *Bot Lakhon Rueng Unarut Roï Rueng* : *Les cent histoires d'Unarut,* et enfin บทละครเรื่องพระมะเหลเถไถ – *Bot Lakhon Rueng Phra Maléthéthaï* : *Méli-mélodrame du prince Maléthéthaï.*

Dernière poétesse classique de l'ère *Rattanakosin* mais aussi destructrice des canons littéraires, Khun Suwan annonce la décadence d'une époque. Son expérience poétique est inédite dans la littérature classique et fait d'elle la fondatrice d'une certaine modernité. Son aventure littéraire, contraire aux conventions poétiques traditionnelles, ne fut plus jamais poursuivie.

Bannie, oubliée, son œuvre fut longtemps dénigrée par les lettrés, sans avoir pourtant l'aura d'une œuvre "maudite". Elle n'est considérée que comme une étrangeté, une futilité, et pourtant ses détracteurs les plus virulents semblent vouloir en diminuer la portée tant cette œuvre leur apparaît "néfaste".

Nonobstant ce postulat de folie, il nous apparaît que l'aventure incomprise de Khun Suwan, loin d'être une entreprise stérile, est une "expédition" dangereuse et téméraire vers les confins du langage et de la poésie. Les interrogations sur le langage qu'elle souleve par la

poétesse ont plus provoqué l'hostilité que la réflexion. Jugé comme un affront fait à la raison et comme un outrage aux bonnes mœurs (littéraires), le *Bot Lakhon Rueng Phra Maléthéthaï* nous plut dès le début pour sa non-conformité.

La traduction du *Bot Lakhon Rueng Phra Maléthéthaï* fut une tâche particulièrement ardue. Mille embûches et des obstacles insurmontables se dressèrent afin de dissuader notre volonté. Comment en effet traduire l'intraduisible ? La traduction, imparfaite et contestable, ne fut certes pas le fruit d'une réflexion sur la traduction en général et sur la traduction poétique en particulier. Le texte qui prétend être la traduction du *Bot Lakhon Rueng Phra Maléthéthaï* est en réalité un texte inspiré de l'œuvre mais il ne peut en aucun cas revendiquer le droit d'être l'équivalent du texte d'origine. Le *Méli-mélodrame du prince Maléthéthaï* n'est donc pas à proprement parler la traduction du *Bot Lakhon Rueng Phra Maléthéthaï,* mais une création inspirée. D'ailleurs, le terme de "création" nous apparaît impropre et prétentieux pour qualifier le texte en question car, traducteur bien peu fidèle, nous sommes en outre un rhapsode dépourvu de tout talent poétique. Ainsi le *Méli-mélodrame du prince Maléthéthaï* est la preuve d'un double échec. Mais ces échecs, loin de nous décourager, nous sont apparus plus justifiables qu'une traduction qui aurait été l'équivalent sémantique du texte d'origine ou qu'une création poétique indépendante du texte de référence. Le *Méli-mélodrame du prince Maléthéthaï* comporte un certain nombre de parti pris que nous tâcherons d'évoquer et de justifier.

Face à une œuvre qui provoquait en nous tant de perplexité mais aussi une ivresse inexplicable, il nous fallut tout d'abord prendre en compte ses caractéristiques et essayer de les respecter du mieux possible dans la "traduction".

MÉLI-MÉLODRAME
DU PRINCE MALÉTHÉTHAÏ MALAÏTHA

d'après l'œuvre de Khun Suwan.

I

Chapi

Le voyage du prince

En ce temps-là,

Le prince Maléthéthaï Malaïtha
Placide au trône d'or de Pola
Un bonheur plat et plé.
Un matin, le prince émit truc ;
Maléthaï à l'appel des plantes a cédé :
« Partir pour le lointain anocé,
Voir moules, bulots et malacrostacés. »
Soudain prince Malé malaise eut,
Maelström multicolore
Devant l'errance sans issue et sans but.
Partit pour le palais du père Pola…

* *
*

II

Raï

Audience royale

« Clac ! » la porte et tomba « Pftt ! »

D'une ample courbe s'applata ;
Maléthaï salua ces deux sérénissimes,
En peu de mots clama son mal, son pal …
« Désormais, moi, Maléthé,
Par la maladie suis miné ;
Adieu donc, deux faces fameuses
Je vais me balader dans les bois. »

* *
*

III

Opposition parentale

Le père Pola de Pagnan,

Et dame Tala de Palan,
Sont tout ouïe pour Maléthé
Arrivé en trombe annoncer son départ.
« Braver les bois tout le jour,

Maléthé l'éclopé, tu ne le peux pas ;
Il t'est interdit d'aller traîner dans les bois.
Admire ta demeure, ton pater ; dors Malaïtha…
Un Prince, Maléthaï, reste là où il sied. »
Mais lui trépigne, pigne, bat des pieds.

* *
*

IV

Ordre

À ce moment-là,

La face de Maléthaï se brouilla,
Il s'exclama avec fracas : « Séna [1],
Harnachez-moi un palefroi claudi-clauquant. »

* *
*

V

Préparatifs

Lors les Séna vocifèrent de-ci de-là ;

[1] เสนา – / sĕ: na: / - "*Séna*" : serviteur . Au féminin et au pluriel : เสนี - / sĕ: ni: / – "Séni" .

Vont, viennent, sans cesse,

Patata, patata, quel brouhaha !

« C'est ce qu'a ordonné Maléthé,

Harnacher un cheval pas avachi,

Aller vers les confins en une royale flânerie. »

Ils se hèlent et se mêlent tous à la multitude.

* *

*

VI

Yani

Fin des préparatifs

Selle, harnais, tout est prêt ;

Sanglé solidement au dos du docile coursier.

Toute la troupe drillante aux aguets,

Envoie la missive : « Majesté, de visu, constatez ! »

* *

*

VII

Raï

Vers le bain

Pendant ce temps,

Prince Maléthéthaï Malaïtha,

N'entendant de tout ça qu'un vague jet de jonc,

S'en fut faire ses ablutions.

* *

*

VIII

Thone

Le bain

S'aspergeant de cent fragrances,

L'étêté se fait tout co tout quet.

Guêtres de grande tenue,

Toute rose sa toilette est ;

Tourbillon d'or mordu d'étoiles autour de sa taille,

Ceinture de tourmalines tumultueuses maintenues par des fils de lune,

Etoffes étincelantes sur son torse s'entortillent,

L'or tinte au tressaillement de ses mains.

Divin diadème diapré diurnescent,

Chamarré de chichis de chaînes,

Myriades de diamants parsèment ses doigts,

Ondulation d'un jonc tout autour de ses bras.

Qu'il est beau mirobolant dans sa toge tonitruante,

Son dissonant en suspens…

Preste rapt de la lame acérée,

Il se hisse en ahanant sur son destrier.

* *
*

IX

Raï

Départ

Horde aux abois, mille soldats,

L’armée, pressée en rang dense, attend

Que l'astre soit à l'instant propice

Pour sortir hors de la silencieuse cité.

* *
*

X

Chom Dong

Contemplation de la nature

Paysages de monts immuables et d'impassibles plaines

Où pullulent de touffus bosquets.

Ananas et bananes gras et gros,

Folle effusion de fleurs[2] et fruits.

Grappes de grains[3] grèges lovant l'acide blancheur ;

L'orange de la plage s'égrappe [4] en une confuse cascade.

Les fleurs frangipanes[5] fulminent et fondent en franges serrées,

Merveilleux végétaux [6] de vitraux[7] constellés [8].

Touffes [9] étincelantes toutes gorgées de rosée,

Les fleurs sourdent, rouges, comme de sang maculées.

Maline [10] chuchote, mayo [11] tournicote,

Mayom [12] spé, khèm [13] perturbé,

---

[2] กะลา – / kà? la: / - "*Kala*" : *Cetlingera eliators* – (Jack) R.M. Sm *ExH* – Zingibéracées.

กะลอ –/ kà? lɔ: / - "*Kalo*" : *Macaranga tanarius* – L. Müll.Arg. *ST* – Euphorciacées.

[3] ลางสาบ – / la:ŋ sà:p / - " *Lang Sap*" : de ลางสาด – / laŋ sà:t / - "*Lang Sat*" : *Lansium domesticus* – Corrêa *T* - Méliacées.

[4] ลางสาด – / laŋ sà:t / - "*Lang Sat*" *: Lansium domesticus* – Corrêa *T* - Méliacées.

[5] ลัน – / lan / - "Lan" : *Terminalia bell*irica – (Gaertn.) Roxb. *T* – Combrétacées.

[6] ประยงค์ - / Prà? joŋ / - "*Prayong*" : *Aglaia chittagonga* – Miq. *T* - Méliacées.

[7] แก้ว - / kê:w / - "*Kèw*" : *Murraya paniculata* – L. Jack *S/ST* - Rutacées.

[8] มะลันดา – / má? lan da: / - "Malanda" : Pourrait venir de กะลันทา – / ká? lan thă: / - "Kalantha" : *Harrisonia perforata* – (Blanco) Merr. ScanS - Simroubacées.

[9] มะลิ - / má? lî? / - "*Mali*" : *Jasminum Sambac* – L. Aiton *ExC* – Oleacées.

มะลิซ้อน – / má? lî? chɔ́:n/ - "*Mali Chon*": *Jasminum Sambac* – L. Aiton *ExC* – Oleacées.

[10] มะลิน – / má? lin / - "*Maline*" : *Oroxylum indicum* – L. Kurw ST - Bignoniacées.

[11] มะยอ – / má? jɔ:/ – "*Mayo*": *Adenia penangiana* – (G.Don) W.J.de Wilde *C* - Passifloracées.

[12] มะยม -/ ma? jom /– "*Mayom*" : *Phyllanthus acidus* – L. Skeel ExST - Euphorbiacées.

[13] เข็ม – / khěm / - "*Khém*" : *Dendrolobium cephaotoides* – Craib Ohashi S - Légumineuses papillonacées.

Makaline [14], ligne qui s'élance de branche en branche.

Lierre [15] silloneux s'immisce en l'immensité.

Jasmin [16] insensé de majesté,

Rose [17] de pourpre répond à pivoine née,

Aubépin de lait, mayo noyé,

Mayo emmêlés, nom nèw [18] tout mouillé.

Malaï [19] naissant, [20] alourdi maloudli [21],

Mouvant Salaphi [22] malicho [23].

Prince voit cui-cui [24] de leurs becs creuser le coco [25],

---

[14] Viendrait de ตะลิงปลิง - / Tà? liŋ pliŋ /– " *Ta Ling Pling*" : *Averrhoa bilimbi* – L. *ExST* - Oxalidacées, ou de หมาก – / mà:k /– "*Mak*" : *Areca catechu* – L. P - Palmacées, et de ลิ้น – / lîŋ / - "*Lin*" : *Ancistrocladus tectorius* – Lour. Merr. *C* - Ancistrocladacées.

[15] ขจร – / khà? cɔ̌n /– "*Kajon*" : *Telosma minor* – Craib *C* - Asclepiadacées.

[16] มะลิวัลย์ – / má? lí? wan / - "Maliwan" : *Jasminum lanceolaria* – Roxb. subsp.- Oléacées. โมก – / mô:k / -"*Mok*" : *Wrightia religiosa* - Benth. ex Kurz *S* - Apocynacées.

[17] กุหลาบ – / kù? là:p/ - "*Kulap*" : *Smitinandia micrantha* - Lindl. Holttum *EO* - Orchidacées.

[18] นมแนว - / nom nɛ:w / - "*Nom Nèw*" : de นมแมว – / nom mɛ:w / - "*Nom Mèw*" : *Medorum siamese* – Scheff. Bân C - Annonacées.

[19] Variation à partir des divers noms du jasmin มะลิ - / má? lí? / "*Mali*" : *Jasminum* … - Oleacées.

[20] Le mot สาวหยุด – / săːw jùt/ - "*Saw Yut*"dans le vers fait peut-être référence à สายหยุด – / săːj jùt/ - "*Saï Yut*" : *Desmos chinensis* - Lour. *C* - Annonacées.

[21] มะลุลี - / má? lút liː / - "Maluli" : *Jasminum multiflorum* – Burm.f. Andr. *C* - Oleacées.

[22] สารภี - / săː rá? phiː / - "*Saraphi*": *Mammea harmandii* – Kosterm. *T* - Guttiférées.

[23] Variations à partir des divers noms du jasmin : มะลิ – / má? lí?/ - "*Mali*" : *Jasminum* … - Oleacées.

[24] ปักษา – / pàk săː/ - "*Phaksa*", ปักษี – / pàk sǐː / "Phaksi", ปักษิน - / pàk sǐn/ "Phaksin" : Oiseaux.

[25] กะลา – / kà? laː / - "*Kala*" : écorce de la noix de coco.

Vol furtif, futi-futé.

Cri strident [26] du chat-huant [27],

Caquetage cacophonique, cavalcade vers la bicoque.

Les colibris pépient prudemment près de leur nid.

L'opacité bleue estompe peu à peu les monts pentus…

Teintes dissoutes à l'assaut de l'espace,

Voluptueuses volutes vouées aux vents.

Cantates continues de l'ara [28],

Cacatoès [29] au plumage d'albâtre.

Tête aux abois voit tout ce qu'il se passe,

Sautant, allant, de place en place,

L'agace [30] jacasse sur ceci, sur cela.

Hirondelles [31], nacelles aux ailes effilées.

Echasses, blanches chasseresses,

Dérivent sur un dais d'aimables baies ;

La grue juchée sur ses pattes apparaît.

---

[26] กะลิง – / kà? liŋ / - "*Kaling*" : Perroquet de Malaisie : *Psittinus incertus*.

[27] แมว – / mɛ:w/ - "*Mèw*" : Chat.

[28] เบญจวรรณ – / ben cà? wan / - "*Benjawan*" : *Tupi ara, Arara* : Ara : Grand perroquet.

[29] โนรี - / no: ri: / - "*Nori*" : Oiseau.

[30] คลิ้งโคลง – / Khlíŋ khlo:ŋ / - "*Kling-Klong*" : pie, mainate. Passereau noir (*Sturnidé*) originaire de Malaisie, au bec orangé et à caroncules jaune vif.

[31] อีลุ้ม - / ?i: lúm / - "*Ilum*" : *Gallicrex cinerea*. Poule d'eau.

อีแอ่น - / ?i : ? è:n / - "*Ihèn*" : *Hirundo* : Hirondelle. Passereau (*Sturnidé*).

Le paon [32] arrogant se querelle sur tout thème ;

L'écureuil [33] agrippé à la banane rabougrie ;

Kawaw [34] courtisans coassant côte à côte ;

Clapot de caquetages belliqueux, cacabage cajolant.

Lame mélodique des loris lurons,

Vrilles brillantes éludant toutes les branches,

Se chipant brindilles pour d'immenses nids.

Bonds et rebonds [35], gibbons [36], hérissons[37], oursons [38], patapons.

Guerriers gibbons [39] juchés sur pachydermes [40] et rhinos [41] en rut,

Qui, se ruant, trompes et frondes tournoyantes en avant,

Foulent la forêt frémissante qui s'effondre.

Fanfare de flic-flac fracassants,

Fatrasie funeste de flèches frisant les flics ;

---

[32] ยูง - / juːŋ / - "*Yung*" : *Dipterocarpus turbinatus*. Paon.

กะรูง -/ kàʔ ruːŋ / - "*Kalung*", กะราง - / Kàʔ raːŋ / - "*Kalang*" : *Garrulax ruficollis*.

[33] กะรอก - / kàʔ rɔ̂ːk / - "*Kalok*" : *Sciuridés* : Écureuil.

[34] กะวา – / kàʔ waː / - "*Kawa*" : *Dichoceros bicornis* : Le nom de l'oiseau et celui de son chant sont identiques.

[35] บาง – / baːŋ / - "*Bang*" : *Sciuriolus* : Ecureuil volant.

[36] ชะนี – / cháʔ niː / - "*Chani*" : Gibbon : *Hylobates lar* - Hylobatidés.

[37] แม่น – / mɛ̂ːn / - "*Mèn*" : (*H*)*ericius* : Hérisson.

[38] หมี – / mǐː / - "*Mi* " : *Helarctos malayanus* - Ursidés : Ours des cocotiers.

[39] ชะนี – / cháʔ niː / - "*Chani*": Gibbon - *Hylobates lar* - Hylobatidés.

[40] ช้าง – / cháːŋ / - "*Chang*" : *Elephas hirsutus* - Eléphantidés.

[41] แรด – / rɛ̂ːt / - "*Rèt*" : *Dicerorhinus sumatresis* - Rhinocérotoïdes.

Tas chaotique, tiraillé, trébuchant,
Malade, maudite, matraquée la forêt est.
Vaches [42] affolées, biches effarouchées s'enfuient,
Chevaux [43] et cerfs [44] énervés s'éparpillant,
Se fondent à la foule de buffles errants.
Le magnanime à l'œil alangui divague…

* *
*

XI

Saming Thong

La nuit tombe

Maintenant,

Prince Maléthéthaï Malaïtha
Rêve éveillé, l'âme ralentie,
D'embarras débarrassé,
Léger, dans les bois d'ombre emplis.
L'astre fond en monts luneumis.
Soudain, prince Malé idées eut.

---

[42] โค – / kho: / - "*Kho*" : *Anoa bubalus dépressicornis* - Bovidés.

[43] พาชี – / pha: chi:/ - "*Phachi*" : *Caballus* - Equidés.

[44] มรึกคี – / má? rɯ́k khi: / - "*Marukhi*", มฤค – "*Maruk*" : *Muntiacus Mutjak Mutjak* - Cervidés.

Aux Sénis [45] énonce ses désirs :
« Qu'ici la course soit suspendue. »
Un cercle s'enroule sur l'ému.
Dans la forêt maniant l'outil,
Sylvestre pavillon fut construit.

* *
*

XII

Raï

Le campement

Dès lors,

Séna ne peuvent être alanguis,
Tumultueuse foule accroupie ;
Tourbillon mû très lentement,
Sabrant glui et levant glaives.
Mille flux de tous les éléments
Pris dans un seul et même élan ;
Le prince Malé est exaucé.

* *
*

[45] เสนี - / sĕ: ni: / - "Séni" : Pluriel de Séna, ministres, serviteurs.

XIII

Dans le baldaquin

À ce moment,

Prince Maléthéthaï Malaïthé,
Dans le baldaquin allongé,
Tout seul s'endort écartelé…

* *
*

XIV

Cha

Endormissement du prince

Sa chair est chargée de tourments,

Troublant son assoupissement.
Sans mâture ni but, son âme va ;
Son âme vogue, mollesse éthérée.
« Terre où j'erre depuis tout le jour,
Toute la jungle m'a enlevé… »
Le vent dépose la rosée ;
Restent étincelles sur le feuillage.
Les feuilles frémissent comme éventail

Et voltigent bruissantes et volages ;
Volutes levant les voilages,
Le prince Maléthéthaï s'endort.

* *
*

xv

Yani

Réflexions d'Indra

Ainsi le récit se poursuit …

Le dieu Indra de pourpre drapé,
Dans son beau palais des nuées,
Exténué par la chaleur,
Leurre sa mélancolie, collé
Au kaléido pendant des heures.
Il voit prince Malé malheureux
Qui dort tout seul dans la forêt,
Son cœur est sans moitié.
L'étêté est loin du palais,
Le prince Malé a morgue au cœur.
« Je vais l'aider, pensa Indra,
La fille du roi Taïmalaïti

De sa beauté le comblera.
La belle Talèngkèng Talèngka,
Sans tarder, lui sera attachée. »
Le dieu Indra a décidé.
Déployant ses ailes élancées,
Il va vers la dite cité ;
Vol véloce comme sa volonté.

* *
*

XVI

Raï

Transport par la divinité

Une fois dans la ville endormie,

Indra va là où le roi vit,
Entre en la grande chambre dorée,
Et enlève la belle Talèngkèng.

* *
*

XVII

Transport par la divinité

Indra vole à travers les airs ;

Près du prince aux muscles d'airain,
Pose la belle dans le baldaquin.
Il regarde le couple endormi.

* *
*

XVIII

Chom Chom

Eloge des héros

Lui luit comme l'astre au zénith,

Elle belle comme la lune à minuit ;
Beaux à en être tout étourdis,
Ils seront mariés au plus tôt.
La belle Talèngkèng Talèngka
Est le plus brillant des joyaux
Et Maléthaï, le prince beau,
A la peau comme d'or cloisonnée.
Il leur fallait se rencontrer.
Prince et princesse bien élevés

Faits pour un jour se retrouver.
« Qu'ils sont bien assortis, »
Se dit Indra les regardant.
Le dieu s'en va et sans bruit
S'envole grâce à sa magie.
Dans la brume il s'élève.

* *
*

XIX

Raï

Le réveil du prince

Lors,

Le prince Maléthéthaï Malaïtha
Des rêves de la nuit s'éveilla
Et fut surpris de voir la belle.

* *
*

XX

Chom Chom

Louanges à la belle.

D'abord le prince n'osa qu'aux genoux.

Voyant la mine de pucelle,
Ses yeux s'aventurèrent sur la belle.
Jamais il n'avait vu telle beauté.
Malé en fut tout ébahi.
« Est-ce une nymphe des bois qui voulut
En prenant forme connue
Jouer de ma crédulité ?
Ou bien est-ce une horrible ogresse
En une princesse déguisée
Pour me leurrer puis me manger ?
Réveillée, elle me le dira. »

* *
*

XXI

Raï

Attouchements

Le pensant, il se penche sur elle.

Geste léger froisse le drap ;
Son timbre est des plus délicats,
De ses caresses couvre la fille.

* *
*

XXII

Indignation de la princesse

Et là,

La belle aux très sombres pupilles
Voit le prince dont les yeux brillent.
La chaste vierge lors s'écrie :
« Oh ! Pourquoi m'as-tu enlevée
Ici, si loin de ma demeure,
Hors de mon doux lit cousu d'or ?
Mon être est transpercé de lames. »

* *
*

XXIII

Le prince parle

Lors,

Prince Maléthé aux mille bagues
Dont les yeux deviennent vagues
En ces mots lui répondit :

* *
*

xxiv

O Lom

Récit du prince

« Belle sœur,

Ecoute l'histoire de ma vie.
De ma demeure je suis parti
Pour voir enfin le vaste monde.
Quand le jour fit place à la nuit,
Une halte faste au bord de l'onde.
Mes mérites, ma mie émue, sonde ;
Si ici tu fus amenée,
C'est que les fées l'en avaient maint nœud ;
Que c'est écrit dans le cahier.
Poupée de plâtre, prince à tes pieds,
N'aie ni ire, ni honte, ma si belle. »

* *
*

xxv

Raï

Pleurs de la princesse

Alors,

Talèngkèng, pareille à Usa la belle,
L'ouie émue par ces décibels,
S'exprime à son tour :
« Tes désirs sont-ils vœux divins ?
Comme ton errance tout alentour ?
Pourquoi suis-je ici en ce jour ?
Ô terre, soit de mes maux témoin.»
Et la belle retient ses larmes.
Le prince Malé va dans un coin ;
S'approcher d'elle il n'ose point
Mais veut pourtant la consoler.

* *
*

xxvi

Compassion

Alors,

Le prince Malé dit, désolé,
Voyant la belle biche égarée
Dont les sanglots mouillaient le cou :

* *
*

XXVII

Chatri

Caresses et union

« Belle demoiselle, écoute,

Ô Déesse qui doute de tout,
Le dieu Anirut au nid doux
Et les dieux t'ont portée là
Pour qu'à l'aube née, telle Usa, il n'y eût que nous.
Sois gaie, belle jouvencelle !
Mes mérites t'ont menée ici ;
Tout ceci était prédestiné.
Le cours des jours nous a unis.
N'aie pas peur, laisse-moi approcher. »
Elle a menottes dissimulées
Mais Malotho y met les siennes.
Nos deux amoureux sont charmés
Et se laissent au plaisir aller.
Rigolettes et galipades,
Tout en tâtant, ils sont contents.

* *
*

XXVIII

Raï

Au matin

L'aube baigne les bois de rais d'or,

Les airs d'aviaires font clapotis.
Le prince sort des rêves de la nuit
Et belle Talengkèng il convie
Dans le lac aux eaux claires.
La belle bredouille une litanie
Et les soldats glapissent aussi.
Prude princesse cache ses tétons,
Le prince voit son hésitation.
« Soldats, cessez vos distractions,
A partir, nous nous préparons,
Que chacun s'exécute dare-dare.»

* *
*

XXIX

En route

Dès lors,

Séna se hâtent pour l'assouvir ;

La voie devant eux va s'ouvrir.
Houleux gorilles grimaçants,
Grouillants ça-là tous en même temps.
Toute une troupe en mouvement.
« Mais où est donc prince Maléthé ?
Car nous sommes prêts et attendons ! »

* *
*

xxx

Splendeur et grandeur d'âme

Alors,

Prince Maléthéthaï Malaïtha
Prie la belle Talèngkèng Talèngka :
« Allons à deux sur l'éléphant
A l'orée des bois, tout là-bas. »
Hourras de la horde acclamant,
Gestes et paroles du prince lent,
Et ses enlacements de la nuit.

* *
*

XXXI

Le titan « Malakoï » et combat final

Ainsi le récit se poursuit …

Le monstre Malakoï, furibond,
Fut jadis l'objet d'une malédiction.
La déesse du monstre aimée,
Du monstre aimant ne voulait point.
Voulant la prendre pour épouse,
Le pauvre fut persécuté
Cruellement par les dieux.
Puni, le damné doit errer ;
Avec son intarissable faim.
Doux sire Maléthaï va sans peur
Vers le monstre affamé,
La cour du prince Maléthaï
Marche lentement, laminée.
Le monstre a narines dilatées.
L'ogre aux entrailles transpercées,
Alléché, s'écrit :
« Troupeau humain, viens donc ici. »
« Moi, Je, Prince Malé, suis

Celui qui, ici, te pourfendra ! »

Prince dit et fit de la lame de grands gestes.

En guerrier le prince combat.

Courbé, le monstre trébucha

Et puis dans les bois disparut…

Fin du récit… Il faut croire que l'histoire se termine ainsi.

บทละครเรื่องพระมะเหลเถไถ

ของ

คุณสุวรรณ

Bot Lakhon Rueng Phra Maléthéthaï

de

Khun Suwan

---

๑ - *ช้าปี่*

เมื่อนั้น
พระมะเหลเถไถมะไหลถา
สถิตย์ยังแท่นทองกะโปลา
ศุขาปาลากะเปเล
วันหนึ่งพระจึงมะหลึกตึก
มะเหลไถไพรพรึกมะรึกเข
แล้วจะไปเท่ยวชมมะลมเต
มะโลโตโปเปมะลูตู
ตริแล้วพระมะเหลจึงเป่ปะ
มะเลไตไคลคละมะหรูจู่
จรจรัลตันตัดพลัดพลู
ไปสู่ปราสาททท้าวโปลา ฯ ๖ คำ ฯ เพลงช้า

๒ - *ร่าย*

ครันถึงจึงเข้าตะหลุดตุด
ก้มเกล้าเค้าคุดกะหลาตำ

มะเหลไถกราบไหว้ทั้งสองรา
จึงแจ้งกิจจามะเลาเตา
ด้วยบัดนี้ตัวข้ามะเหลเถ
ไม่สบายถ่ายเทกะเหงาเก๋า
จะขอลาสองราหน้าเง้าเค้า
เที่ยวมะไลไปเป่าพนาวัน ฯ ๔ คำ ฯ

๓

เมื่อนั้น
ท่านท้าวโปลากะปาหงัน
กับนางตาลากะปาลัน
ได้สดุบตรุบหันมะเลเท
มะลอกทอกบอกว่าจะลาไป
พนาป่าทำไมจะไพล่เผล
มะเลอเตอเป๋อเปื้อนเที่ยวเชือนเช
จึงตรัสห้ามมะเหลเถมะเลทา
เจ้าอย่าไปไชเชกะเปลู
จงเอ็นดูพ่อเถิดมะไหลถา
พระมะเหลไถเฝ้ามะเลาชา
ก็จำให้ลูกยามะลาปอง ฯ ๖ คำ ฯ

๔

เมื่อนั้น
มะเหลไถทูลลามาหงองก๋อง
จึงตรัสสั่งเสนากะจารอง
ใหผูกม้าปาป๋องกะงึงกึง ฯ ๒ คำ ฯ

๕

บัดนั้น
เสนารับสั่งกะงังกึ่ง
ไม่นั่งนิ่งวิ่งไปมะลึงตึง

มะลันตันครั้นถึงจึงบอกกัน
ว่าบัดนี้มีรับสั่งมะเหลเถ
ให้ผูกม้าปาเปกะหงันกั้น
จะเสด็จเตร็จเตร่มะเลตัน
ว่าแล้วชวนกันมะแลงแดง ฯ ๔ คำ ฯ

๖ - *ยานี*
ผูกเบาะอานพานหน้ามะเหลาะเตาะ
เข็มสลักปักเปาะกะแง่งแก่ง
เตรียมทั้งพหลพลแปงแมง
แล้วไปทูลแถลงมะแรงตา ฯ ๒ คำ ฯ

๗ - *ร่าย*
เมื่อนั้น
พระมะเหลเถไถมะไหลถา
ได้ฟังเสเนาทะเลาปา
เสด็จมาที่สรงมะลงโช ฯ ๒ คำ ฯ เสมอ

๘ - *โทน*
สระสรงทรงสุคนธ์ปนตลึก
ลูบไล้ไป่ปึกกะโง่โก่
สนับเพลาเชิงไชกะไรโจ
ภูษาสีสะโรกะโปลัน
เจียรบาดปักทองกะลองเต็ด
ปั้นเหน่งเพชรสายสอดจรอดฉัน
ฉลององค์อย่างน้อยกะปอยลัน
มะลวงชวงปวงปันคั่นทองกร
มงกุฎแก้วแวววาบมะราบรับ
กรรเจียกจันปันกับมะหลอนฉอน

ธำมรงค์จินดากะราชอน
ตลุดฉุดอรชรมะลอนชัน
ดูเลือบเชือบเหลือบแลกะโปงโลง
งามดังปังโปงกำงั้นกั้น
กะงวยกวยฉวยพระแสงมะแรงตัน
มอระตอก็รันขึ้นอาชา ฯ ๘ คำ ฯ เชิดฉิ่ง ฯ

๙ - *ร่าย*
พร้อมหมู่โยธาพะลาแหน
พลาหับนับแสนแน่นหนา
ได้ฤกษ์เลิกพหลมะลนทา
ออกจากภารากะปาโล ฯ ๒ คำ ฯ กราว

๑๐ - *ชมดง*
พระชมเขาเนาเนินกะหรกกก
รุกขชาติดาษดกมะโหลโต๋
มะลาตันสาระพันกะลันโป
กะลาปี่ยี่โถมะโยตัน
มะโยงติงปริงปรางลางสาบ
ลางสาดหาดหาบมะหลันปั่น
มะลันปีสีเสียดประเหยียดกัน
ประยงคุแก้วแถวพันมะลันดา
มาลีดวงพวงช่อมะลอชร
มาลีชาดมาดซ้อนมะรอนฉา
มะรินชิงจิงจ้อมะยอตา
มะยมเต็มเข็มลามะกาโล
มะกาลิงปิงปุ่มกะทุ่มท้อน
กะทิงถินกลิ่นขจรมะลอนโหว
มลิวันมันโมกกะโหลกโก
กุหลาบแกมแนมโยทกาลี
กาหลงชงโคมะโยแป๋ว

มะโยปมนมแนวมะแลวฉี
มะไลยฉาวสาวหยุดมะลุดลี
มลิลาสารภีมะลีโช
พระชมปักษากะลาชอน
กะลาฉินบินว่อนกะล่อนโฉ
กะลิงเฉียบเหียบแต้วเค้าแมวโม
เค้ามงหมิ่นผินโผพะโวตา
พะวาติบจิบจาบคาบไข่
ขาบเคียงเขาไฟไถลถา
ถลาโถมโจมจับมารับกา
รับกันจำพันจากะสาลม
กะสาเล่นเบญจวันมะลันปี
มะลันโปโนรีมะลีสม
มะลาโสนโกญจากะทาทม
กะทาเทืองเงื่องงมมะลมปา
มะลาปิงคลิ้งโคลงอีโลงแล่น
อีลุ้มลี้อีแอ่นกะแรนฉา
กะเรียนฉาบคาบคั้นมะรันบา
มาร่อนบินกินหว้ามะลาแชง
มะลาชัดสัตวากระสาสูง *
กระแสเสียงเถียงยูงกะรูงแฉ่ง
กะรอกฉวยกล้วยไม้ดูไวแวง
ดุเหว่าหวานขานแข่งระแวงวัง
ระแวงแว่วแจ้วเจื้อยระเรื่อยร้อง
ระเรื่อยรี่มี่ก้องมะลองกั้ง
มะเลียบกิ่งทิ้งถ่อนมะลอนกัง
มะเล่นกิ่งชิงรังมะลังโต
มาโลดเต้นเม่นหมีชะนีบาง
ชะนีแบดแรดช้างกะงางโก่
กะแหงนเกยเสยแทงทะแยงโย
ทยานโยกโศกโสทะโลเป

ทลายปันกล่มเกลื่อนทะเลือนเท่า
ถลาโถมถล่มเท้าทะเลาเส
ถลันส่ำถลำสวบระยวบเย
ระยำยับทับเทมะเลทอน
มะไลโทโคถึกมรึกคี
มรึกคาพาชีมะหลอนฉอน
มาลบเขือเสือสิงห์มะหิงษ์จร
มหาใจไกรสรมะรอนชา ฯ ๒๘ คำ ฯ เชิด

๑๑ - *สมิงทอง*
เมื่อนั้น
พระมะเหลเถไถมะไหลถา
เพลิดเพลินฤทัยมะไลทา
ลืมทุกข์ศุขามะลาจี
ละเลิงจนสนธยาหัศดง
หัสดับลับลงคิรีศรี
พระจึงมีสิงหนาทประภาษพี
สั่งพวกเสนีมะลีทา
ให้ยับยั้งพหลกะรนจง
กะรอมชอมล้อมวงมะรงฉา
แล้วให้ช่วยกันมะรันทา
มะเรทับพลับพลาพนาลี ฯ ๖ คำ ฯ

๑๒ - *ราย*
บัดนั้น
เสนารับสั่งมาลังปี่
มาลุกปุกคุกเข่ามะเลาตี
มะรันทังดังมีมะลีทา
เกณฑ์กันฟันแฝกมะแลกแจง
คัดขุดลุดแชงมาแลงฉา
กะรับชับสรรพเสร็จมะเร็จตา

สำเร็จตามบัญชามะลาเท ฯ ๔ คำ ฯ เจรจา

๑๓

เมื่อนั้น

พระมะเหลเถไถมะไหลเถ

เสด็จขึ้นพลับพลามะลาเท

มะไหลถอนนอนเอ้ทะเวกา ฯ ๒ คำ ฯ

๑๔ - *ข้า*

ทะเวศกายคายคันรัญจวน

ร้อนใจใคร่ครวญหวนหา

หวนโหยโดยดิ้นในวิญญา

วิญญากจากปรามะราโท

มาแรมทางกลางป่าพนาดอน

พนาแดนศิงขรมะยอมโฉ

มาเย็นเฉื่อยเรื่อยร้างน้ำค้างโพร

น้ำค้างพรมลมโวมะโรตอน

มารืนต่างนางในรำไพพัด

รำเพยเพียงเคียงรัตน์ปัจฐรณ์

ปธมทีศรีใสจะไลชอน

จนหลับชิดสนิทนอนมะลอนชา ฯ ๘ คำ ฯ ตระ

๑๕ - *ยานี*

มาจะกล่าวบทไป

ถึงท้าวหัสไนยมะไหลถา

สถิตย์ที่วิมานมะลาชา

กายารุ่มร้อนมาลอนจี

จึงเล็งทิพเนตรมะเลดป่า

ในชมพูแผ่นหล้ามะลาถี

เห็นพระมะเหลเถทะเวที
มาแรมร้างค้างทีมะลีไช
เพราะไม่มีคู่จรูสม
เสวยรมย์ราชามะลาไส
ผู้เดียวเปลี่ยวองค์มะลงไต
จำเราจะให้มะไลทา
อันลูกท้าวไทมะไลที
เลิศล้ำนารีมะลีถา
ชื่อนางตะแลงแกงตะแลงกา
วาสนาควรคู่มะลูตอง
อัมรินทร์จินตนาแล้วราเชด
เหาะระเห็จจากวิมานมะลานถอง
มายังกรุงไกรมะไลทอง
โดยจิตคิดปองมะรองแทง ฯ ๑๐ คำ ฯ เหาะ

๑๖ - *ร่าย*
ครั้นถึงซึ่งภารามะลาตั้ง
โกสีย์ลงยังมะลังแต่ง
เข้าไปในปรางค์มะรางแชง
อุ้มองค์ตะแลงแกงตะแลงมา ฯ ๒ คำ ฯ เชิด

๑๗
เหาะลิ่วปลิวฟ้ามาฉับพลัน
ถึงพลับพลาสุวรรณมะลันถา
วางองค์ลงใกล้มะไลชา
อัมราพินิจมะลิดจู ฯ ๒ คำ ฯ

๑๘ - *ชมโฉม*
งามดังสุริยันมะลันตอน
เคียงดวงศศิธรมะลอนฉู
จะดูไหนวิไลกะไรตู

สมสองครองคู่จะลูเจ
ดูโฉมตะแลงแกงแมลงกัด
งามดังเพชรรัตน์มะลัดเถ
งามพระมะเหลไถมะไลเท
ดังสุวรรณอันเอละเลทา
สมวงศ์ทรงศักดิ์จักรพรรดิ์
สมเชื้อเนื้อกระษัตริย์มะลัดถา
สมทรงคงครองกะรองปา
เป็นมหาจรรโลงมะโรงกี
แล้วท้าวหัสไนยมะไลถา
ก็ออกจากพลับพลาพนาศรี
สำแดงแผลงอิทธ์ฤทธี
ไปสู่ท่วิมานมะลานทา ฯ ๘ คำ ฯ เชิด

๑๙ - *ร่าย*

เมื่อนั้น
พระมะเหลเถไถมะไหลถา
ผวาตื่นฟื้นจากมะรากปา
เห็นนางกัลยามะลาที ฯ ๒ คำ ฯ

๒๐ - *ชมโฉม*

พระเพ่งพินิจมะลิดตัก
ประไพภักตร์เพียงจันทร์มะลันถี
อรชรอ้อนแอ้นมะแรนจี
เลิศลำนารีมะลีทา
ฤๅหนึ่งนางในมะไลจึก
พระไพรพฤกษ์พระไทรมะไลตำ
แกล้งจำแลงแปลงกายมะไลทา
มาหลอกเล่นเห็นมามะลาตม
ฤๅหนึ่งยักษ์ขินีผีไพร
มาคิดปองลองใจมะไลถม

ทรงโฉมโสภามะลางม
จึงจำจะปลุกชวนชมขึ้นลมปู ฯ ๖ คำ ฯ

๒๑ - *ร่าย*

คิดพลางทางอิงมะลิงออง
ค่อยประคองปลุกนางมะลางฉู
เจ้างามชื่นตื่นเถิดมะเลิศตู
แล้วเล้าโลมโฉมตรูมะลูเตา ฯ ๒ คำ ฯ

๒๒

เมื่อนั้น
โฉมนางตะแลงแกงมะแลงเก่า
ลืมเนตรเห็นองค์มะลงเทา
นงเยาว์เคืองขัดปัดกร
เออไฉนไยทำกะลำกัก
มาหาญหักไม่เกรงมะเลงฉอน
ข้าอยู่ถึงภารากะลาตอน
ไปลักพามาชอนมะลอนไชย ฯ ๔ คำ ฯ

๒๓

เมื่อนั้น
พระมะไหลไถเถมะเหลไถ
ได้ฟังพจนามะลาไท
ภูวไนยจึงมีมะลีทา ฯ ๒ คำ ฯ

๒๔ - *โอ้โลม*

โฉมเฉลา

พี่จะเล่าให้แจ้งมะแลงก่ำ
เดิมทีพี่จากมะรากกา
มาเที่ยวเล่นป่ามะลาไช
พอค่ำย่ำแสงมะแลงชอน
พี่ตะหลุดหยุดนอนมะลอนไฉ
เป็นกุศลดลจิตมะลิดไท
เคยได้เคียงคู่มะลูทอง
ชรอยว่าเทวัญมะลันที
อุ้มองค์มารศีมาสมสอง
จึงได้ประสบมะลบออง
นวลน้องเจ้าอย่าเขินมะเลินใจ ฯ ๖ คำ ฯ

๒๕ - *ร่าย*

เมื่อนั้น
โฉมนางตะแลงแกงมะแลงไก่
ได้ฟังถ้อยคำมะลำไท
ทรามวัยจึงตอบมะลอบที
ไปว่าเอาเทวัญมะลันตู
เหมือนหนึ่งใครไม่รู้มะลูถี
เม่อครั้งไรใครพามะลาชี
ภูมีเก็บเอามาเลาตา
แล้วนางแค้นขัดมะลัดตอน
เคืองค้อนภูวไนยมะไหลถา
น้อยฤานั่นน่าเชื่อมะเรือปา
มาเศกแสร้งแกล้งว่ากะลาเกา ฯ ๖ คำ ฯ

๒๖

เมื่อนั้น
พระมะไหลไถเถมะเหลเถา

เห็นนางกัลยามะลาเตา
จึงตรัสโลมเล้ามะเลาปอน ฯ ๒ คำ ฯ

๒๗ - *ชาตรี*
ดูก่อนโฉมตรูมะลูถี
เทวีมิเชื่อมะเหลือถอน
อันพระอุณรุทมะลูดชอน
เทวาก็พาจรมะลอนเกา
ไปสมสร้อยอุษามะลาตึก
โฉมยงจงนึกมะลึกเก่า
นีบุญของพียามะลาเตา
จึงพาเจ้ามาสมมะลมเต
ว่าพลางทางถดมาหลดติด
อย่าอายเอียงเบี่ยงบิดมะลิดเป่
นางป้องปัดหัตถามะลาเท
มะโลโตโปเปมะเลตุง
สองภิรมย์ชมเชยมะเลยปม
สำราญรมย์รื่นเริงมะเลิงตุ่ง
สัพยอกหยอกเย้ามะเลาชุง
สมสวาดิ์มาดมุ่งมะลุงแชง ฯ ๘ คำ ฯ โลม

๒๘ - *ร่าย*
ครั้นรุ่งรางส่างแสงมะแลงทอง
สกุณาร่าร้องมะรองแฉ่ง
พระตื่นจากไสยาศน์นลาตแทง
ชวนองค์ตะแลงแกงมะแลงกง
สระสรงภักตรามะลาเต็ด
สรรพเสร็จออกจากมะลากก่ง
พร้อมหมู่ทหารมะลานปง
ก้มเกล้าเค้าคงมะลงแตง
พระจึงมีสิงหนาทมะลาดจู

เหวยหมู่ทหารมะลานแฉง
จงตรวจเตรียมโยธามะลาแกง
ตามตำแหน่งของใครมะไลที ฯ ๖ คำ ฯ

๒๙
บัดนั้น
เสนารับสั่งมะลังปี่
ต่างชะแง้แลดูมะลูจี
พาทีเบี้ยวบุ้ยมะลุยตุง
แล้วมาเร่งรัดจัดเจา
พร้อมพรั่งดังเก่ามะเลาปุ่ง
คอยพระมะเหลไถมะไลทุง
ต่างนายหมายมุ่งจะลูงทา ฯ ๔ คำ ฯ

๓๐
เมื่อนั้น
พระมะไหลไถมะไหลถา
ชวนนางตะแลงแกงมะแลงกา
ขึ้นทรงคชามะลากุย
ออกจากพลับพลามะลาโท
ทวยหาญขานโห่ตะลุ่ยปุ่ย
ดัดดั้นบั่นบุกปุกปุย
อีหลุกขลุกขลุ่ยมะลุยปอย ฯ ๔ คำ ฯ เชิด

๓๑
มาจะกล่าวบทไป
ถึงท้าวไทยอสุรามะลาก่อย
มรายกาดชาติเชื้อสะเรือตอย

สุราต้องกองกอยพะลอยไช
เพราะลอบชมนางฟ้าสลาโสด
ศุลีซ้ำทำโทษมะโตดไข
มาตัวขาดอาจองทะลงใจ
เที่ยวไล่จับสัตว์ไพรสะไรกุง
สุรากินสิ้นซากมายากทุกข์
กำลังอยากบากบุกมะลุกปุ่ง
มาแลปะมะเหลไถสะไรชุง
สุราชาติมาดมุ่งมะรุงแชง
มราชักยักษ์ย่องมาลองดู
มาลอบด้อมค้อมอยู่พะดูแถง
พอได้ทีลีลามมะหามแทง
มะฮึกทำสำแดงแทลงกี
ถลากายหมายมั่นมะลันจ้อง
มะเหลจับรับรองสะรองกี้
สุรากอยถอยท่ามะลารี
มะเหลรุกคลุกคลีประชีไช
ประชิดชิงอาวุธยุทธนา
ยักษ์ทนงทรงคทาตะลาไป่
ตลบป้องคล่องแคล่วมะแลวไท
มะลวงทีหนีไล่มะไลทอง **ฯ ๑๒ คำ ฯ เชิด**

หมดฉบับ เข้าใจว่าของเดิมก็จบเพียงเท่านี้.